

Nr 19.*Memorial angående användande av riksbankens vinst för år 1948 m. m.*

Enligt § 1 i den för bankoutskottet gällande instruktionen åligger det utskottet att till riksdagen meddela yttrande och förslag om användande av den under det föregående året upplupna bankovinsten.

I riksstaten för budgetåret 1948/49 har under rubriken Riksbanksfonden upptagits ett formellt belopp av 100 kronor.

Enligt den av fullmäktige i riksbanken till utskottet avgivna berättelsen angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1948 uppgick riksbankens nettovinst för detta år till 74 111 717 kronor 32 öre. Såsom balanserade vinstmedel från föregående år redovisades ett belopp av 11 668 336 kronor 13 öre. Till förfogande stående vinstmedel utgöra sålunda 85 780 053 kronor 45 öre.

Utskottet har i fråga om bankovinsten för år 1948 inhämtat yttrande från *fullmäktige i riksbanken*. I skrivelse den 17 februari 1949 hava fullmäktige hemställt, att utskottet ville föreslå riksdagen

dels att ett belopp av 62 miljoner kronor av riksbankens vinst för år 1948 skall få användas för nedskrivning å den förlust i anledning av den svenska kronans appreciering den 13 juli 1946, som överförts till riksgäldskontoret, därigenom att den icke räntebärande skuldförbindelse å 182 miljoner kronor, som riksgäldskontoret överlämnat till riksbanken, nedskrives till 120 miljoner kronor,

dels ock att återstående vinst för år 1948, 12 111 717 kronor 32 öre, måtte få överföras till räkningen för odisponerade vinstmedel.

Till stöd för detta förslag hava fullmäktige anfört följande:

I proposition nr 370 till 1946 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen besluta, att den bokförda nettoförlust å riksbankens innehav av guld och främmande valutor, som uppkommit i anledning av apprecieringen av den svenska kronan den 13 juli 1946, skulle för redovisning överföras till riksgäldskontoret, som därvid skulle till riksbanken överlämna en mot förlusten svarande, icke räntebärande skuldförbindelse. Sedan riksdagen på förslag av bankoutskottet (utl. nr 71/1946) bifallit propositionen, utfärdade riksgäldskontoret en icke räntebärande skuldförbindelse till riksbanken å det i propositionen avsedda beloppet 182 miljoner kronor. Nämnade förbindelse har införts å tillgångssidan i riksbankens bokslut.

I förenämnda proposition framhölls, att ifrågavarande reglering av apprecieringsförlusten borde ske endast provisoriskt och betraktas såsom en ren bokföringsåtgärd. Överlämnandet av en räntefri skuldförbindelse från riksgäldskontoret till riksbanken innebure nämligen ingenting annat än en provisorisk omföring av förlustens redovisning till riksgäldskontoret, vilken läm-

nade frågan om en slutlig reglering öppen men löste bokföringsproblemet. Så länge förlustfrågan stode öppen, borde några vinster å riksbankens verksamhet lämpligen icke inlevereras till statsverket. Om löpande vinster tills vidare fonderades inom banken, skapades härigenom en reserv, som kunde komma till användning om och när en förlust slutligen konstaterades. Skulle någon definitiv förlust icke uppkomma, finge givetvis frågan om dispositionen av vinstmedlen upptagas till ny prövning.

I sitt ovan omförmålda utlåtande nr 71/1946 meddelade bankoutskottet, att inom utskottet viss tvekan varit rådande om lämpligheten av en fondering av riksbankens vinstmedel i avvaktan på förlustfrågans slutliga reglering. Det hade emellertid syntes utskottet mindre tilltalande att riksbanken skulle till budgeten inleverera vinstmedel, samtidigt som en stor bokföringsmässig förlust redovisades. Bland annat med hänsyn härtill hade utskottet icke velat motsätta sig att vinstmedlen tills vidare fonderades inom banken.

Hur stor den slutliga förlusten å apprecieringen blir, kan ännu icke angivas. Emellertid kan man med hänsyn till nedgången i riksbankens guld- och valutabehållning utgå från att en relativt stor del av beloppet om 182 miljoner kronor är att anse såsom förlust.

Med hänsyn till det anförda anse fullmäktige i riksbanken, att 1948 års vinst icke till någon del bör inlevereras till statsverket och att detsamma bör gälla beträffande reserverade vinstmedel för år 1947. Däremot vill det synas lämpligt att ett belopp om förslagsvis 62 miljoner kronor av tillgängliga vinstmedel användes för nedskrivning av riksbankens till riksgäldskontoret överförda nettoförlust å apprecieringen och därmed av riksgäldskontorets förbindelse. Vid bifall härtill skulle denna förbindelse komma att uppgå till 120 miljoner kronor.

I detta sammanhang vilja fullmäktige anmäla, att *avbetalningslånefonden*, vilken uppgår till 65 miljoner kronor, per den 15 februari 1949 tagits i anspråk för utlåning till ett belopp av i runt tal 61 650 000 kronor. Ehuru riksbanken infört strängare restriktioner beträffande utlämnande av lån från fonden än som tidigare tillämpats, har utlåningen stigit med cirka 80 000 kronor per vecka i genomsnitt under det senaste halvåret. Då det är svårt att ytterligare begränsa utlåningen, kan man förutse, att det belopp om cirka 3 350 000 kronor, som står till förfogande, icke kommer att visa sig tillräckligt till dess att fonden tillföres ökade medel genom nytt anslag å riksstaten (kapitalbudgeten). Om hinder ej möter från riksdagens sida, böra fullmäktige därför vara oförhindrade att i avvaktan på att fondens kapital ökas av återstående vinstmedel å (85 780 053: 45 — 62 000 000 —) 23 780 053 kronor 45 öre använda vad som kan bliva erforderligt för att fortsätta låneverksamheten enligt hittills tillämpade grunder.

Över bankofullmäktiges förslag till användande av bankovinsten har utskottet inhämtat yttrande av *fullmäktige i riksgäldskontoret*, vilka i skrivelse den 10 mars 1949 förklarar sig icke hava något att erinra mot förslaget.

Utskottet. I likhet med fullmäktige anser utskottet, att någon inleverering till statsverket av vinstmedel från riksbanken icke bör ske under innevarande år. Såsom fullmäktige föreslagit, synes däremot av 1948 års vinst ett belopp av 62 miljoner kronor böra användas för nedskrivning av den förlust å 182 miljoner kronor, som uppkommit för riksbanken i anledning av apprecieringen av den svenska kronan den 13 juli 1946 och vilken för redovisning överförts till riksgäldskontoret. I anslutning härtill skulle den mot förlusten svarande,

icke räntebärande skuldförbindelse å 182 miljoner kronor, som riksgäldskontoret överlämnat till riksbanken, nedskrivs till 120 miljoner kronor.

Fullmäktige ha föreslagit, att riksbanken skulle, om avbetalningslånefondens nu kvarstående behållning — cirka 3,35 miljoner kronor — skulle förbrukas, få i avvaktan på ökning av fondens kapital använda tillgängliga vinstmedel för fortsatt låneverksamhet enligt hittills tillämpade grunder. Då enligt vad utskottet inhämtat fullmäktige ämna, om så skulle erfordras, å riksstaten för budgetåret 1950/51 begära förstärkning av fonden, har utskottet icke velat motsätta sig, att den ifrågasatta anordningen provisoriskt tillämpas intill den 1 juli 1950.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) besluta *dels* att av riksbankens vinst för år 1948 ett belopp av 62 000 000 kronor skall tagas i anspråk för nedskrivning av den icke räntebärande skuldförbindelse, som riksgäldskontoret överlämnat till riksbanken för bokföringsmässig reglering av riksbankens förlust i anledning av den svenska kronans appreciering den 13 juli 1946, från 182 000 000 till 120 000 000 kronor, *dels ock* att återstående vinst för år 1948, 12 111 717 kronor 32 öre, skall överföras till räkningen för odisponerade vinstmedel; samt

2) medgiva, att riksbanken må för fortsatt utgivande av avbetalningslån enligt för avbetalningslånefondens gällande villkor för tiden intill den 1 juli 1950 använda erforderligt belopp av bankens odisponerade vinstmedel, därest till fonden anvisade medel icke skulle vara tillräckliga härför.

Stockholm den 22 mars 1949.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Leander, Lundqvist*, Näsgård, Mogård, Grym, Johannesson* och Andersson i Örnsköldsvik;

från andra kammaren: herrar Wiberg, Fröderberg, Eriksson i Sandby*, Persson i Norrby, Schmidt*, Svensson i Alingsås*, Johansson i Kalmar och Hallberg.

* Ej närvarande vid justeringen.